

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

Квятко Тетяни Миколаївни

на дисертаційну роботу Новицької Ірини Василівни на тему: «Управління просуванням органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки», подану на здобуття наукового ступеня доктор філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дослідження

Щороку в Україні та світі все більшої популярності набуває органічна продукція. Невеликі та середні виробники в Україні активніше беруться за виготовлення (вирощування) та переробку такої продукції, а в торговельних мережах виділяють цілі полиці або відкривають спеціалізовані «органічні» відділи. На сьогоднішній день в Україні функціонує понад 700 виробників органічної продукції. Найбільше операторів органічної продукції зосереджено у Київській, Полтавській, Херсонській, Вінницькій, Одеській та Житомирській областях. Органічна продукція вітчизняного виробництва користується попитом у Нідерландах, Німеччині, Великобританії, Італії, Австрії, Польщі, Швейцарії, Бельгії, Чехії, Болгарії та Угорщині. З кожним роком збільшується обсяг експортованої української органічної продукції до країн Азії. Основною продукцією, що направляється на експорт є: зернові культури, овочі, фрукти та олія.

В Україні попит на органічну продукцію є нижчим в порівнянні з розвиненими країнами світу. Основною причиною цього є низький рівень доходів споживачів та необізнаність населення щодо переваг органічної продукції, її корисності та екологічності. Враховуючи це, можна відзначити, що головною ціллю виробників органічної продукції наразі є доведення інформації щодо особливостей виготовлення (вирощування) та переробки такої продукції, а також підвищення обсягу її споживання, що несе не лише економічну цінність, а й соціально-екологічну ефективність для населення.

У зв'язку з цим виникає потреба у розробці та забезпеченні функціонування необхідного науково-практичного інструментарію для

забезпечення ефективного управління просуванням органічної продукції не лише на внутрішній, а й на зовнішній ринки.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами

Дисертацію виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин та туризму Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»: «Механізми реалізації стратегії соціально-економічного розвитку України в умовах міжнародної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U003242), у рамках якої автором розроблено методичний підхід до оцінювання управління просуванням органічної продукції, запропоновано концептуальний підхід до формування стратегії просування органічної продукції, обґрунтовано доцільність використання інструментів просування органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки відповідно до каналів збуту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми.

Форма представлення результатів дослідження свідчить про належну теоретичну підготовку дисертантки, її вміння працювати з науковим матеріалом. Ці результати ґрунтуються на фундаментальних положеннях сучасної економічної теорії та теорії менеджменту. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державної служби статистики України, інших відомств, вітчизняних громадських організацій і зарубіжних установ, що працюють в сфері органічного виробництва та збуту, матеріали з Інтернет ресурсів, сайтів міжнародних виставок «Biofach», «Eco-expo», «FOOD EXPO».

У дисертаційній роботі використані результати особистих спостережень автора та значна кількість літературних джерел, зібрано і опрацьовано великий обсяг статистичної інформації для висвітлення сучасного стану та перспектив розвитку вітчизняного виробництва та ринку органічної продукції.

Дослідження проведено на високому науковому та професійному рівні. Аналіз літературних джерел по темі дисертації дозволив автору систематизувати теоретичні та методичні особливості досліджуваної проблеми. Дисертаційна робота спрямована на теоретико-методичне обґрунтування засад та прикладних рекомендацій щодо управління просуванням органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки. Основні положення, висновки і рекомендації, що наводяться в дисертаційній роботі й опублікованих наукових працях, є достатньо обґрунтованими, оскільки вони базуються на матеріалі, накопиченому у вітчизняній та світовій науці, а також на власних розробках автора.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету та основні завдання дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, відомості щодо реалізації та апробації результатів дисертації.

У першому розділі дисертації наведені теоретико-методичні засади управління просуванням органічної продукції, в тому числі здійснено критичний аналіз сутності понять «управління», «просування» та «органічна продукція»; на основі цього автором запропоновано обґрунтування економічного змісту поняття «управління просуванням органічної продукції», яке базується на використанні функціонального та процесного підходів. Систематизовано основні методи управління просуванням органічної продукції, що, на відміну від інших, базуються на інтеграції методів управління, маркетингової діяльності та цифровізації, виділенні окремих інструментів за моделлю 7P та digital-технологій для формування інформаційно-комунікаційного контакту зі споживачем. Як позитивний момент слід відзначити дослідження автором світового досвіду управління просуванням

органічної продукції та світового органічного ринку, результати якого свідчать про високий обсяг попиту на органічну продукцію.

У другому розділі на основі розробленого власного методичного підходу до оцінювання управління просуванням органічної продукції здобувачем проаналізовано діяльність низки підприємств з виробництва, переробки та продажу органічної продукції різного розміру та організаційно-правової форми, зокрема стан внутрішнього та фактори зовнішнього середовища, цифровий простір підприємства, а також виконано інтегральне оцінювання та прогнозування. Особисто автором проведено власне маркетингове соціологічне опитування серед населення України щодо споживчого попиту на органічну продукцію, що дозволило виділити основні риси та потреби не лише реальних, а й потенційних споживачів органічної продукції.

У третьому розділі обґрунтовано та представлено до розгляду основні напрями розвитку управління просуванням органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки. Для цього автором проведено стратегічний аналіз ринкових можливостей та потенціалу органічних підприємств при виході на внутрішній та зовнішній ринки. Виділено найбільш сприятливі напрями розвитку ринку органічної продукції, на основі яких запропоновано концептуальний підхід до формування стратегії просування органічної продукції. Представлено модель трирівневої інтегрованої системи управління просуванням органічної продукції, що базується на взаємодії державних, регіональних органів влади, громадських організацій та органічних підприємств. Запропоновано систему моніторингу результативності управління просуванням органічної продукції, що буде функціонувати за допомогою цифрових технологій. Ця система дозволить органічним підприємствам швидко збирати інформацію про наявних споживачів органічної продукції за допомогою digital-інструментів (сайт, соціальні мережі та власна база даних про збут продукції), що, в свою чергу, дозволить миттєво зреагувати на запит чи проблему та вирішити її або уникнути взагалі.

Дисертація характеризується дотриманням логіко-структурної схеми дослідження, є завершеною науковою працею, яка характеризується вдалою

постановкою завдань і відповідними результатами. Обсяг і оформлення дисертації є таким, що відповідають вимогам МОН України.

Порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі не виявлено.

Наукова новизна положень, висновків та пропозицій дисертаційної роботи

- обґрунтовано науково-теоретичний підхід до управління просуванням органічної продукції, який, на відміну від інших, полягає у розкритті економічного змісту дефініції «управління просуванням органічної продукції», що ґрунтується на комплексному застосуванні функціонального та процесного підходів, забезпечуючи при цьому постійну взаємодію таких управлінських функцій як прогнозування, планування, організацію, мотивацію, стимулювання та контроль в процесі реалізації заходів з просування органічної продукції через інформування, нагадування, переконання та моніторинг з використанням сучасних цифрових технологій, що сприятиме зростанню соціально-екологічної відповідальності не лише виробника, а й споживача;

- удосконалено методику оцінювання управління просуванням органічної продукції на підприємстві, що передбачає виконання комплексного аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, пов'язаного з просуванням і збутом цієї продукції, з врахуванням цифрового простору підприємства, стратегічного аналізу перспектив розвитку ринку органічної продукції та розширення масштабів її продажів українськими виробниками в умовах динамічних змін зовнішнього середовища;

- надано рекомендації щодо створення на підприємстві системи моніторингу результативності управління просуванням органічної продукції, що базується на використанні сучасних методів цифровізації, які включають сукупність ефективних інструментів збору та обробки інформації щодо кількості реалізованої та замовленої органічної продукції за допомогою цифрових технологій (соціальні мережі, офіційний сайт підприємства та внутрішня база даних замовлень); така система дозволяє на основі результатів

моніторингу побудувати адаптивний план реалізації управлінських дій для підвищення якості процесу просуванням органічної продукції;

- запропоновано методичний підхід до управління просуванням органічної продукції, що передбачає інтеграцію та адаптацію методів управління, маркетингової діяльності та цифровізації, який базується на застосуванні комплексу маркетингових інструментів (модель 7P) та специфічних діджитал-інструментів, що в свою чергу дозволяють виробникам, переробникам чи підприємствам з продажу органічної продукції організувати процес просування не лише он-лайн, а й оф-лайн за допомогою функціонування підприємств у площині цифровізації; такий підхід сприяє організації якісного та швидкого просування органічної продукції від виробника до споживача;

- розроблено модель інтегрованої системи управління просуванням органічної продукції, що передбачає прийняття узгоджених управлінських рішень стосовно сприяння виробництву та збуту (у т.ч. експорту) такої продукції на мікро-, мезо- та макрорівнях, які спрямовані на досягнення синергетичного (економічного, соціального та екологічного) ефекту;

- набула подальшого розвитку концептуальний підхід до розроблення стратегії просування органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки в контексті реалізації Глобальних Цілей сталого розвитку, який передбачає обґрунтування вибору стратегічних альтернатив на основі ключових критеріїв відносно ринку та продукції, що пропонується. Даний підхід за допомогою використання цифрових технологій та інструментів комунікацій дозволить виробникам органічної продукції встановити постійний зв'язок зі споживачем відповідно до каналів збуту та зміцнити свої позиції на ринку як соціально-екологічно орієнтованого підприємства.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Основні результати наукового дослідження Новицької І.В. знайшли достатньо широке висвітлення у 18-ти наукових працях, серед яких - 1 монографія, опублікована у виданні, що входить до країн ЄС, 7 статей у

наукових фахових виданнях (з них 1 стаття у періодичному науковому виданні держави, яка входить до ОЕСР, закордонному виданні, що входить до НМБД Scopus), а також 10 публікацій у матеріалах конференцій. Кількість і обсяг публікацій відповідають вимогам, що ставляться до оприлюднення матеріалів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Практичне значення результатів

Практичне значення наукових результатів дисертації полягає у можливості їх використання у діяльності органів влади при формуванні стратегій розвитку АПК на різних рівнях управління та програм розвитку органічного виробництва як складової аграрного сектора національної економіки. Дисертанткою представлено документальне підтвердження результатів дослідження, висновків та рекомендацій їх використання у практичній роботі ТОВ «Лист-Ручки», Агропромхолдинг АСТАРТА-КИЇВ, СТОВ «САДИ ГАДЯЧЧИНИ», ТОВ «Фірма ДІАМАНТ ЛТД», ОСГ «Світовоч», ПП «Дорада».

Окремі положення дисертаційного дослідження Новицької І.В. використовуються в навчальному процесі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» при вивченні дисциплін «Міжнародний менеджмент», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Міжнародний маркетинг».

Крім того, особисто здобувачем отримано авторські свідоцтва на наукові статті, що опубліковані у фахових наукових виданнях України: на наукову статтю «Основні методики та особливості системи просування органічної продукції» (№107809 від 03.09.2021) та на наукову статтю «Управління просуванням органічної продукції через канали розподілу» (№107860 від 08.09.2021).

Структура, стиль викладення та оформлення дисертаційної роботи

Представлена дисертаційна робота Новицької І.В. на тему «Управління просуванням органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки» логічно

побудована, а її зміст повністю розкриває тему наукового дослідження. Здобувачем дотримано всіх вимог використання сучасної української мови та стилю. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних літературних джерел та додатків.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи високий науковий і практичний рівень виконаної роботи, а також одержані дисертантом висновки і пропозиції, слід відзначити окремі дискусійні положення і зауваження, а саме:

1. В п.1.1. автором проаналізовано основні характеристики та цінності органічної продукції, проте варто було б більш детально дослідити зовнішню ідентифікацію органічної продукції (упаковку, логотипи та інше), як товару на полицях магазинів з точки зору споживача.

2. У першому розділі дисертантом при аналізі зарубіжного досвіду управління просуванням органічної продукції (п.1.3.) основна увага приділена дослідженню ринку органічної продукції в країнах світу. На наш погляд, актуально було б розглянути тенденції розвитку підприємств з виробництва органічної продукції відповідно до виконання «Порядку денного 2030» щодо реалізації Глобальних Цілей сталого розвитку.

3. В п. 2.1 в рамках методичного підходу до оцінювання управління просуванням органічної продукції для поглибленого аналізу цифрового простору за основу автором обрано підприємства Полтавської області, доцільно було б розглянути виробників органічної продукції з декількох областей.

4. У процесі маркетингового дослідження, проведеного здобувачем, в опитуванні взяли участь лише вітчизняні споживачі (п.2.2.). Доцільно було б розширити коло респондентів та провести анкетування і серед іноземних споживачів, наприклад, що проживають зараз на території України.

5. На наш погляд, у рекомендаціях, запропонованих здобувачем щодо використання цифрових інструментів для просування органічної продукції, доцільно було б розглянути можливість співпраці підприємств-виробників

органічної продукції зі спеціалізованими платформами по розвитку функціонування сайту в мережі Інтернет.

Водночас висловлені зауваження принципово не знижують наукової цінності дослідження. Вони відображають наукову позицію опонента та можуть стати мотивом для дискусії при захисті дисертації.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Новицької Ірини Василівни «Управління просуванням органічної продукції на внутрішній та зовнішній ринки» виконана на актуальну тему, має достатній рівень обґрунтованості та достовірності, є логічно побудованим і завершеним науковим дослідженням. Представлені в ній наукові положення, висновки і рекомендації в комплексі розв'язують важливе завдання – обґрунтування теоретико-методичних основ і розроблення практичних рекомендацій щодо формування системи ефективних управлінських дій з просування органічної продукції.

Зміст дисертаційної роботи і висвітлені в ній результати дослідження відповідають спеціальності 073 «Менеджмент» та вимогам пп. 9, 10, 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами), а її автор – Новицька Ірина Василівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу
та медіакомунікацій
Державного біотехнологічного
університету

Т.М. Квятко

Квятко Т.М.
ЗАСВІДЧУЮ
Підписати: Квятко Т.М. (073)
06.03.2024